

VAN LEERPLICHT NAAR LEERRECHT

Maak maatwerk mogelijk!

Waarom heeft de Kinderombudsman onderzoek gedaan?

Alle kinderen hebben recht op onderwijs. Dit staat in het Kinderrechtenverdrag. De Kinderombudsman kijkt of er in Nederland rekening gehouden wordt met de rechten die in dit verdrag staan. Hij hoort regelmatig dat er kinderen zijn die niet naar school gaan. Veel van deze kinderen willen wel leren, maar het lukt niemand om te regelen dat zij onderwijs krijgen. Dit zijn vooral kinderen die extra hulp nodig hebben om te kunnen leren. De Kinderombudsman heeft onderzoek gedaan om te ontdekken hoe dit kan. Om hier achter te komen heeft hij gesproken met kinderen, ouders en andere mensen die verstand hebben van onderwijs. Ook heeft hij een meldpunt geopend waar iedereen zijn verhaal kon vertellen. Cees is één van de kinderen die zijn verhaal aan de Kinderombudsman heeft verteld.

Verhaal van Cees, 10 jaar

"Ik zit nu ongeveer negen maanden thuis van school. Alles is begonnen met een hersenvliesontsteking die ik heb gehad.

Daardoor ben ik erg snel moe en heb ik veel hulp nodig; bijvoorbeeld met aankleden en wassen, maar ook om er voor te zorgen dat ik genoeg rust neem en om te kijken hoe ik het die dag zal gaan doen.

Eerst ging ik nog twee keer per week anderhalf uur naar school. Dat was erg leuk. Dan zag ik mijn vriendjes en leerde ik moeilijke dingen. Dat vind ik leuk. Verder kwam er twee keer in de week een juf een uur thuis les geven. Maar nu ga ik niet meer naar school. De reden is niet dat ik niet naar school wil, maar dat ik veel hulp nodig heb: dan mag je niet naar school van de regering. De hulp die ik nodig heb moet betaald worden uit een PGB en die krijg ik alleen als ik niet meer naar school ga. Mijn ouders moesten dus kiezen: heel de dag hulp of een paar uur naar school en geen hulp.

Ik vind het helemaal niet leuk dat ik niet meer naar school kan en dat de juf niet meer thuis komt. De school wil ook graag dat ik terugkom. Ik zie mijn vriendjes en vriendinnetjes bijna niet meer. Ik krijg niet meer de lessen die mijn vriendjes krijgen en leer niet meer dezelfde dingen. Mijn broertje en zusje gaan wel naar school en dat vind ik heel moeilijk. Het is net alsof ik straf heb. Ik ben ziek geweest en nu mag ik ook niet meer naar school, terwijl ik toch niets verkeers heb gedaan?! De regering doet het fout en daar ben ik boos en verdrietig om. Iedereen die me helpt, doet het zo goed, maar om die regels kunnen we niet heen.

Ook vervel ik me. Om de dagen te vullen lees ik veel. Mijn mama haalt informatieboeken uit de bibliotheek. Als ik niet te moe ben, dan speel ik bijvoorbeeld met lego of ik maak bouwwerkjes van hout. Soms werk ik op de computer. Eerst speelde ik ook nog wel eens met vriendjes van school, maar omdat ik niet meer op school zit, zie ik mijn vriendjes bijna nooit meer. Het is een stomme regel dat je niet naar school mag als je een PGB¹ nodig hebt. Als ik zelf directeur van een school was, dan zou ik er voor zorgen dat kinderen zoals ik toch naar school konden komen. Dan kunnen ze leren en vriendjes maken en hoeven ze zich niet alleen te voelen. Als ik nadenk over mijn toekomst, dan word ik niet vrolijk. Ik wil graag naar de middelbare school, proefjes doen met scheikunde en natuurkunde, een diploma halen, later gaan werken. Maar dat kan niet als de regering de regels niet verandert.

Als ik een wensenlijstje mocht opgeven, dan zouden mijn wensen zijn dat ik gewoon naar school kan, dat ik kan leren, want ik ben best slim! Ook zou ik willen dat ik genoeg les krijg, dat ik straks naar de middelbare school kan en dat ik dan een diploma kan halen."

Wat heeft de Kinderombudsman in het onderzoek ontdekt?

De staatssecretaris van onderwijs heeft gezegd dat er een nieuwe wet komt, de 'Wet Passend onderwijs'. In deze wet staat dat scholen kinderen die op school extra hulp nodig hebben passend onderwijs moeten geven. Deze wet zou een oplossing kunnen zijn voor kinderen die niet naar school gaan, terwijl ze dit wel willen.

¹ PGB betekent: persoonsgebonden budget. Dit is geld dat iemand van de regering krijgt die ziek of gehandicapt is.

Maar mensen die met het onderwijs te maken hebben, zoals leraren, zeggen dat ze niet genoeg rekening kunnen houden met kinderen die iets extra's nodig hebben. Het aanpassen van onderwijs aan wat een kind nodig heeft, wordt 'maatwerk' genoemd. De volgende dingen maken het lastig om 'maatwerk' te regelen:

1. De wetten en regels over onderwijs gaan ervan uit dat een kind naar school moet, dit heet leerplicht. De regels zijn zo gemaakt dat een kind de hele dag naar school moet, of helemaal niet. Als een kind bijvoorbeeld lange tijd ziek is en maar een paar uur per dag naar school kan, kan hij niet de rest van de dag thuis les krijgen. Hij moet dan de hele dag naar school, of helemaal niet meer. Het verhaal van Cees is hiervan een voorbeeld.
2. Het lukt scholen en leraren niet om voor ieder kind maatwerk te regelen. Dit is extra lastig omdat het voor scholen belangrijk is dat hun leerlingen goeie cijfers halen, zodat ze gezien worden als goede school. De onderwijsinspectie houdt de kwaliteit van scholen in de gaten. Er wordt niet gekeken wat de scholen verder allemaal doen, zoals of ze maatwerk regelen voor kinderen.
3. Voor ouders, scholen en leerplichtambtenaren is het belangrijk dat ze zo snel mogelijk advies krijgen over wat een kind nodig heeft aan onderwijs; wat voor hem of haar maatwerk is.
4. Leerplichtambtenaren kijken er vooral naar dat een kind naar school moet; ze controleren leerplicht. Ze denken vaak niet mee over goeie oplossingen en maatwerk.
5. Er is niemand die een beslissing kan nemen over maatwerk waar iedereen zich aan moet houden.

Wat vindt de Kinderombudsman hiervan?

Ieder kind heeft dingen waar hij of zij goed in is. Hier moet binnen het onderwijs zoveel mogelijk naar gekeken worden en rekening mee gehouden worden. Het recht op onderwijs betekent dat uit ieder kind het beste naar voren gehaald moet worden. Er moet gekeken worden naar wat ieder kind nodig heeft. En kinderen die iets extra's nodig hebben om te kunnen leren, moeten dit krijgen. Het is belangrijk dat iedereen het over leerrecht heeft en niet meer over leerplicht!

Wat ziet de Kinderombudsman als oplossingen?

Om te zorgen dat maatwerk mogelijk wordt, vindt de Kinderombudsman dat de minister en staatssecretaris van Onderwijs de volgende dingen moeten doen:

1. Niet zo streng kijken naar de wetten en regels. Als kinderen iets extra's nodig hebben om te kunnen leren, moet dat kunnen. Een situatie als die van Cees mag niet gebeuren.
2. Iedereen die met onderwijs te maken heeft moet maatwerk toepassen voor kinderen die dat nodig hebben. Scholen en leraren moeten hiervoor genoeg tijd hebben en goed weten hoe ze maatwerk kunnen regelen. Als scholen dit goed doen, moeten ze hiervoor beloond worden.
3. Onderwijsconsulenten zijn mensen die kinderen helpen die lang niet naar school gaan of voor wie de school meer geld krijgt voor extra hulp op school (dit wordt een 'rugzak' genoemd). De Kinderombudsman vindt dat zij ouders, scholen en leerplichtambtenaren, al eerder moeten kunnen helpen om goeie oplossingen te bedenken voor kinderen die dat nodig hebben. Dus niet pas als ze lang niet naar school gaan of als ze een 'rugzak' hebben.
4. Ook leerplichtambtenaren moeten letten op maatwerk. Leerplichtambtenaren moeten meer overleggen met elkaar, zodat ze van elkaar kunnen leren en hun werk meer hetzelfde doen.
5. Er moet iemand komen, een 'leerrechtregisseur', die beslissingen kan nemen waar iedereen zich aan moet houden. Als er geen oplossing komt om onderwijs te regelen voor een kind, kan de leerrechtregisseur bepalen wat er gaat gebeuren.

Hoe moet dit nu verder?

De Kinderombudsman stuurt dit onderzoek op naar de minister en de staatssecretaris van onderwijs. Hij adviseert de minister en de staatssecretaris om met alle organisaties die met onderwijs te maken hebben te gaan praten. Ze kunnen dan samen afspraken maken zodat de oplossingen, die hierboven staan, ook geregeld worden. Deze afspraken zetten ze dan in een Thuiszittersakkoord.